

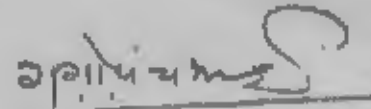
आदिवासी व ग्रामीण क्षेत्रात बाल मृत्यु कमी
करण्याच्या दृष्टीने करावयाची उपाययोजना -

महाराष्ट्र शासन

महिला व बाल विकास विभाग,
क्र. १ बाबि-२००२/प्र.क्र.३३३/का-६,
नविन प्रशासन भवन, ३ रा मजला,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२,
दिनांक : ११ सप्टेंबर, २००२.

परिपत्रक : एकात्मिक बाल विकास सेवा योजने अंतर्गत ० ते ६ वर्षे वयोगटातील मुले, गर्भवती स्त्रिया आणि स्तनदा माता यांना पूरक पोषण आहार, अनीप वारिक पूर्व शालेय शिक्षण, लसीकरण, आरोग्य तपासणी, संदर्भ आरोग्य सेवा व आरोग्य आणि सकस आहार या विषये शिक्षण इ. सेवा पुरविण्यात येतात. एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना ही मुख्यत्वे करून बालकांच्या पोषण व आरोग्य दृष्टीने सुधारणा करण्यासाठी तसेच बाल मृत्युचे व आजाराने प्रमाण कमी करण्याच्या दृष्टीने राबविण्यात येत आहे. राज्यामध्ये विविध कारणांमुळे होणारे बाल मृत्यु विचारात घेता आदिवासी व ग्रामीण भागामध्ये नागरी भागापेक्षा बाल मृत्युचे प्रमाण अधिक असल्याचे आढळून येते. बाल मृत्युच्या अनेक कारणांपैकी नवजात अर्भकाची वेळीच योग्य ती काळजी न घेणे हेही एक महत्वाचे कारण आहे. सार्वजनिक आरोग्य विभागातर्फे आदिवासी व ग्रामीण भागात आरोग्य कर्मचाऱ्यांमार्फत आरोग्य सेवा उपलब्ध करून देण्यात येतात. अंगणवाडी सोवकांनी आदिवासी व ग्रामीण भागातील महिलांच्या प्रसूतीच्या कामात शईला / अभिपारिचारीकेला मदत करावी व नवजात अर्भकाची काळजी घेण्यासाठी सर्वतोपरी सहाय्य करावे. अंगणवाडी सोवकांना वरील कामे प्रभावीपणे पार पाडणे शक्य व्हावे यादृष्टीने आरोग्य सेवा संचालनालयातर्फे अंगणवाडी सोवकांना योग्य ते प्रशिक्षण देण्यात यावे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने

(न.गो.पंचभाई)

शासनाचे सह सचिव.

प्रांत.

मा.मंत्री (महिला व बाल विकास विभाग) यांचे खाजगी सचिव.

मा.मंत्री (आदिवासी विकास) यांचे खाजगी सचिव.

मा.मंत्री (ग्रामविकास) यांचे खाजगी सचिव.

मा.राज्यमंत्री (महिला व बाल विकास विभाग) यांचे खाजगी सचिव.

आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, कोकण भवन, नवी मुंबई.

आयुक्त, महिला व बाल विकास विभाग, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

सर्व विभागीय आयुक्त.

आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक.

महासंचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

सर्व जिल्हाधिकारी.

सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषदा.

निवड नसती. (का-६)